

Přerovští hasiči mají moderní stanici za miliony

Přerovští hasiči jsou od srpna v novém komplexu.

Foto: archiv HZSOL

PŘEROV

Do nového se začátkem srpna přestěhovali přerovští profesionální hasiči. Moderní komplex zahrnující veškeré zázemí přišel na 240 milionů korun. „Hasičská stanice nabízí prostorné garáže, plnohodnotný mycí box, strojní dílnu s montážní jámou pro servis a opravy zásahových vozů. Nový areál v sobě skrývá také prostory pro výjezdové hasiče, pro výkon jejich služby i jejich fyzickou přípravu. Součástí jsou také prostory pro výcvik jednotek, například multifunkční hřiště nebo železobetonová cvičná pětipodlažní věž,“ uvedla Lucie Balážová, mluvčí HZS Olomouckého kraje. Doplnila, že do objektu se přemístily i kanceláře pro úředníky územního odboru Přerov, centrum krizového řízení,

kde bude zasedat i bezpečnostní rada či povodňový štáb města Přerov. Stavba areálu pak vyšla na 240 milionů korun, z toho přes 200 milionů pokryla dotace z EU.

Lucie Balážová ještě upozornila, že nevyhovující prostory mají také hasiči v Prostějově. „Společně s městem hledáme pozemky, které by byly vhodné pro stavbu nové stanice. Nyní probíhá zpracování územní analytické studie,“ řekla. Problematické je podle ní také zázemí na pobočné stanici ve Šternberku, kde bylo po jednání s městem rozhodnuto o zpracování projektové dokumentace na novou stanici. „Město Šternberk poskytne pozemky a příspěvek na výstavbu, další část financí půjde ze státního rozpočtu,“ doplnila mluvčí. (paš)

Dzbelské Lipno je na suchu. Opravuje se hráz

Vodní plocha prochází rekonstrukcí, za 5,7 milionu.

Foto: Helena Havelka Baronová

DZBEL

přes deštivý květen a červen je nádrž ve Dzbelském Lipně stále na suchu. Důvod je prostý. Asi hektarovou vodní plochu Lipna, jak místní nádrži přezdívali, má nyní v péči těžká technika. Podle starostky obce se poslední velký zásah na vodní nádrži uskutečnil zhruba před sedmnácti lety. „Tedy se opravovala hráz, i tak ale bylo třeba ji postupem času přetěsnit jílem. Zároveň se bagruje bahno ze dna,“ popsala starostka. Oprava začala v březnu a podle

smlouvy má stavební firma čas do konce roku, dokončení oprav se však předpokládá už koncem srpna. Ovšem ani pak nebude Lipno plně k dispozici. „Využití k odpočinku u vody sice nebude zakázané, ale lze reálně předpokládat, že přítok hladinu do konce roku nezaplní,“ poznamenala starostka Konečná.

Celkové náklady oprav jsou rozpočtovány na 5,7 milionu korun. Z toho 2 miliony činí dotace z Ministerstva zemědělství, dalších 700 tisíc přislíbil Olomoucký kraj. Zbytek uhradí obec. (mih)

Ve Šternberku odstartovaly práce na atletickém stadionu

Na novém atletickém stadionu se začalo pracovat ve Šternberku na Olomoucku, první etapa odstartovala v polovině července, hotová by měla být ještě letos. Není to ale jediná velká akce, souběžně se totiž bude stavět i krytý bazén.

PETRA PÁŠOVÁ

ŠTERNBERK

První etapa výstavby atletického stadionu zahrnuje vybudování samotné atletické dráhy, což znamená ovál o šesti drahách se sprinterskou rovinou a sektory pro další atletické disciplíny, včetně střední travnaté plochy jako dopadové plochy pro vrhačské disciplíny. „V následující etapě se budou řešit areálové komunikace a infrastruktura atletického stadionu. V konečné fázi se postaví tribuna a zázemí pro uživatele atletického stadionu,“ sdělila mluvčí šternberské radnice Irena Černocká.

Zájem o využití nového atletického stadionu projeví nejen závodníci a studenti základních a středních škol, ale také dům dětí a mládeže ve Šternberku, Sportovní klub SKI-OB Šternberk, Vincentinum a další sportovci. „Máme ve Šternberku atletický klub, který čítá více než pět stovek členů, zřizujeme tři základní školy, působí zde dvě střední školy,

Atletický stadion vyroste na pozemcích blízko nemocnice.

Foto: MÚ Šternberk

spousta sportovních klubů a zároveň nemáme regulérní dráhu, po které by se dalo běhat,“ zdůvodnila mluvčí výstavbu.

Atleti i plavci blízko nemocnice

Stadion vyroste na pozemcích blízko nemocnice, kde je svažité terén. „To si vyžádá nejen velký objem zemních prací, podle odborníků bude nutností také stavba opěrné zdi. Město získalo na stavbu stadionu dotaci ve výši 50 procent z celkového objemu finančních prostředků. Náklady se po-

hybují okolo pětaticeti milionů korun,“ uvedla mluvčí.

Výstavba atletického stadionu poběží paralelně se stavbou krytého bazénu. První etapa by měla být hotová, v případě stadionu, do konce letošního roku. „Umístění krytého bazénu je navrženo v lokalitě, která je od severu tvořena areálem nemocnice, od východu budoucím areálem atletického stadionu, od jihu stavebním objektem skladu a od západu volným prostranstvím a obytným souborem,“ popsala prostor mluvčí.

Krytý bazén bude obsahovat víceúčelový bazén

s plaveckou, rekreační, výukovou a dětskou částí včetně wellness. Součástí wellness jsou sauny, parní lázeň, odpočívárna a rovněž i venkovní ochlazovací terasa s ochlazovacím bazénem. Návštěvníci zařízení budou moci rovněž využít prostor k občerstvení. Novostavba krytého bazénu za zhruba 150 milionů korun bude tvořena třípodlažním objektem, včetně souvisejících technologií a vybavení, s dostatečnou kapacitou parkovacích stání. Nejzazší termín pro zhotovení stavby byl stanoven na 31. srpna 2022.

V Bělkovicích-Laštanech poradí turistům i čtenářům v „Parlamentu“

Zbrusu nové informační centrum otevřeli v Bělkovicích-Laštanech na Olomoucku. Motoristé, cyklisté i chodci ho najdou poblíž autobusových zastávek uprostřed obce. V domě, kterému se říká Parlament, sídlí společně s knihovnou.

PETR KOMÁREK

BĚLKOVICE-LAŠTANY

Bělkovice-Laštany získaly svůj „Parlament“ na začátku minulého století. Rohový dům kousek od potoka v Laštanech, tehdy ještě samostatné obci, koupili místní sociální demokraté. Sloužil jim k různým politickým účelům, proto si vysloužil lidové pojmenování odkazující na vrcholnou zákonodárnou instituci. Místo členů sociální demokracie teď ve stejném domě nakládá s informacemi Růžena Vlková. Už dříve tu pracovala jako knihovnice a po dokončení oprav budovy se stará i o nově vzniklé infocentrum. Více práce jí ale nevádí. „Nemám s tím žádný problém,“ směje

se žena. Návštěvníky centra seznamuje hlavně s akcemi v obci a jejím okolí. „Člověk musí mít trochu přehled, snad mi nechybí,“ dodává Růžena Vlková.

Propagace knihy

Bělkovice – Laštany dnes čítají okolo dvou tisíc obyvatel a podle starosty Tomáše Němčice si obec takové velikosti informační centrum zaslouží. „Například přes léto k nám jezdí plno lidí na koupaliště a ptají se, co všechno se tu děje. Infocentrem bychom chtěli zvýšit povědomí o našich kulturních akcích,“ uvedl. Větší pozornost pak má informační centrum přinést i knihovně, se kterou sdílí společné prostory. „Místo knih se dnes čtou

Růžena Vlková obsluhuje v Bělkovicích-Laštanech na Olomoucku knihovnu i informační centrum.

Foto: Petr Komárek/Hanácké noviny

texty na různých internetových stránkách, a především děti čtou knihy méně než dříve. Infocentrum by mělo propagovat knihovnu a naopak, aby si sem našlo cestu více lidí,“ objasnil Němčic.

Novinku chtěly Bělkovice-Laštany zpřístupnit veřejnosti už v březnu, který je měsícem knihy. Koronavirus ale otevření posunul až na druhou polovinu května. Rekonstrukce části někdejšího Parlamentu, kde

knihovna s infocentrem sídlí, trvala ve dvou etapách od loňského ledna do letošního února. Obec včetně pořízení nového vybavení vyšla přibližně na dva a půl milionu korun. Čtyřsetšicovou dotaci jí poskytl Olomoucký kraj. Knihovna a infocentrum mají stejnou provozní dobu, v pondělí a úterý od 14 do 18 hodin, ve středu od 9 do 13 a ve čtvrtek od 15 do 19 hodin.

Helpštýnské podhradí ukrývá poklad, muzeum Bedřicha Smetany

Hrad Helpštýn je dominantou, kvůli které se do Týna nad Bečvou na Přerovsku sjíždí tisíce turistů. Ne všichni už ale ví, že v obci s necelou tisícovkou obyvatel je muzeum věnované Bedřichu Smetanovi a jeho rodině. Týn nad Bečvou je jedinou moravskou obcí, kterou slavný spisovatel navštívil.

PETRA PÁŠOVÁ

TÝN NA BEČVOU

Antonín Ryšánek je týnským starostou teprve rok a půl. Za tu dobu ho ale ve funkci stihla potrápiti loňská velká voda i letošní koronavirová epidemie. „Loni se rozvodnila Bečva a místní potok Svinec vyplavil zhruba čtvrtinu obce. To byla velká zkouška, vyčistili jsme proto potok a břehy, aby se to už neopakovalo. Letos přišla další zkouška, v podobě koronaviru. Učili jsme se všichni,“ vysvětluje starosta, původní profesí stavař, který přišel na obec ze soukromé sféry. „Je to hodně pestré, to mě na tom baví. Rád posouvám věci, vidím v naší obci velký potenciál,“ přiznává.

Kanalizace jako hlavní projekt

Jako hlavní projekt vidí budování kanalizace v obci. Akce to bude zásadní i po finanční stránce, náklady se pohybují okolo 70 miliónů

korun. „Mluví se o tom třicet let, ale téměř nic se neudělalo. Chystáme tak odkanalizování splaškové vody v naší obci s přečištěním na čistírně odpadních vod, jsme ve fázi projekčních příprav, letos se udělá projekt a budeme shánět peníze. Tohle je velký úkol. Pokud by to bylo všechno podle plánů, tak počítám s termínem někde okolo přelomu roku 2021-2022, to je ale hodně optimistický scénář,“ vysvětluje Antonín Ryšánek. Přidává, že od tohoto projektu se odvíjí i další plány. „Všechno padá a startuje s ním. Nemůžete udělat chodník, když pod ním povede kanál. Je dobré začít od toho, co je v zemi a jít směrem na povrch,“ říká.

Peníze z daní do obecní kasy

Kromě toho má obec nachystaný například i projekt na multifunkční hřiště. „Jde o celkovou plochu a zázemí. Dlouhodobě se o tom mluví, ale doposud se pro to moc neudělalo, čekáme na vhod-

Starosta Antonín Ryšánek sedí v křesle v muzeu věnovaném Bedřichu Smetanovi.

Foto: Petra Pášová/Hanácké noviny

nou dotaci. Díky dotacím se ale už daří opravit hřbitov, včetně zeleně. Vyšla nám dotace na pořízení nového dopravního automobilu pro hasiče, dotace nám pomohly s pořízením majetku na úřad. Teď ještě čekáme, jak dopadne rozpočtové určení daní, kolik nakonec budeme mít peněz, jsou okolo toho neustálé dohady,“ upozorňuje.

Hrad Helpštýn historický i moderní

Dominantou Týna nad Bečvou je jednoznačně hrad Helpštýn. Starosta připomíná rozsáhlou rekonstrukci

památky a věří, že kombinace moderních prvků a historické architektury přitáhne do obce další turisty. „Rekonstrukci záchranu hradního paláce, která spočívá ve statickém zajištění a obnově, fandím. Snoubení moderní architektury s historickou je úžasný kontrast, má to hlavu patu a vypadá to perfektně. Myslím si, že to přiláká velkou spoustu návštěvníků, ať už z té laické, ale i odborné veřejnosti. V Česku jde o unikátní propojení,“ míní Antonín Ryšánek. Není to však jediná zajímavost, která na návštěvníky obce čeká. Naproti obecnímu úřadu mohou

objevit muzeum věnované Bedřichu Smetanovi.

Stezka Gabrielka

Starosta vysvětluje, že slavný skladatel Smetana pochází z rodiny sládků, jehož rodina v Týně vařila pivo a vlastnila v obci pivovar. „Za rodinou se Smetana přijel podívat a shodou okolností tady pak zemřela jeho dcera Gabriela, byly jí dva roky. Právě na její počest jsme pojmenovali lesní místní stezku, říká se jí Gabrielka. U místního kostela má pomníček. Jsme hrdí na to, že jsme jedinou moravskou obcí, která tohoto významného skladatele hostila,“ říká hrdě

starosta. Muzeum najdeme v centru obce, v místě, kde dřív stávala část rodinného pivovaru. Otevřené je letos už pátým rokem. „Návštěvníci se dočtou informace o historii rodiny, najdou ukázkou hudebních děl. Není to prohlídka na celý den, ale ti, co jdou na hrad, se u nás zastaví a něco zajímavého se dozví. Jsou překvapení, že tady také muzeum máme,“ usmívá se starosta. Pivo se ale v Týně zatím vařit nechystají. „Už jsme nad tím přemýšleli, nápady bychom měli, ale jsou aktuálně důležitější věci, které mají přednost,“ doplňuje.

Otevřený hrad do listopadu

Obec turistům nabízí kromě hradu taky hospody s dobrým pivem na občerstvení, cyklostezku lemující řeku Bečvu až do Vsetína. „Dá se jezdit i lesem, okolo hradu jsou stezky, disgolf tady máme. Turisté mohou přijet i s karavánem, vyspat se tady a pak pokračovat dál, zázemí je připravené,“ upozorňuje starosta. Přidává, že letošní sezona na hradě je jiná. Poznamenala ji rekonstrukce i koronavirová epidemie. I proto vedení památky slibuje, že otevírací dobu prodlouží až do podzimu. „Velké akce na hradě letos nebudou, spíš menší, ale zase jich bude víc. Provoz se letos vyzkouší a příští rok spustí naplno. Otevřeno by letos mělo být ale až do listopadu,“ doplňuje Antonín Ryšánek.

Hlinsko, obec s bohatou historií i vodopádem

Dělí je od sebe přes 150 kilometrů, a přesto je někteří zaměňují. A tak zásluhy směřující do Hlinska na Chrudimsku putují do Hlinska ležícího u Lipníka nad Bečvou na Přerovsku. Název mají stejný, přesto se liší. Na rozdíl od východočeského městečka nabízí záhorské Hlinsko vodopád a příběh tajemné dámy.

HLINSKO

Obec Hlinsko najdeme jen čtyři kilometry jižně od Lipníka nad Bečvou podél potoka Libuška, na okraji oblasti zvané Lipenské Záhoří. V současné době žije v obci 237 obyvatel. Starosta Hlinska David Linhart s úsměvem vysvětluje, že se jednou za čas stane, že se spediční firmy se zásilkami spletou. „Volají nám, do jaké ulice mají zásilku dovézt. U nás ale ulice zatím nemáme,“ říká. Co se týká investičních akcí, v loňském roce dokončili rekonstrukci hasičské zbrojnice. „V příštích letech je plánována rekonstrukce prodejny potravin, modernizace a kapacitní vodovodního řádu, přesun elektrického vedení do země. Poté opravy chodníků, modernizace hřišť a další věci. Nápadů je mnoho, hledají na jejich realizaci se hledají obtížně,“ vysvětluje starosta.

Hlinsko a jeho okolí je místem bohatých archeologických nálezů z doby eneolitu, exponáty jsou vystaveny například v Muzeu Komenského v Přerově, což svědčí o tom, že oblast v okolí obce měla strategický význam od pradávna, podél řeky vedla Jantarová stezka. V dávné minulosti na tomto území existovaly nejméně čtyři osady.

Archeologická památka Přerovska

Nejvýznamnější z nich byla neolitická výšinná osada „Nad Zbruzovým“, pravěké sídliště bylo vybudováno před 5200 až 4500 lety a od nejstarší doby staroneolitické do poloviny středního neolitu zde žilo trvale 500 až 1 000 osob. Osada představuje jednu z nejdůležitějších archeologických památek Přerovska a její význam dalece přesahuje hranice regionu. „První

písemná zmínka o Hlinsku je v podačnické listině z roku 1304 biskupa olomouckého kláštera na Hradisku. V další písemné zmínce z roku 1447 již Hlinsko patřilo pod správu hradu Helpštýna a velký rozkvět obec zažila po roce 1474, kdy panství koupil Vilém z Pernštejna. Zavedl nové metody hospodaření, zejména rybníkářství a právě v Hlinsku založil tři rybníky. V obci byly také lázně pro hrad,“ pokračuje David Linhart.

V Hlinsku mají vodopád

Za padající vodou starosta pak láká hlavně na jaře, kdy je ještě v potocích dost vody. Vodopád je na malém potoce u osady Podhůra. Kolem obce vede modrá turistická značka, která za chatovou oblastí stoupá do kopce v lese. Po chvíli cesta překročí jeden drobný potůček a potom druhý větší. U něj stojí nápis Vodopád 40 metrů, který turisty nasměruje do roklinky proti toku. „Vodopád je téměř čtyři metry vysoký a vypadá trochu jako miniatúra některého z islandských kataraktů, jaké známe z cestopisných dokumentů. Ten podhorský se ale od nich liší především tím, že zdejší hornina je z droby a ne z čediče a že je po vět-

Obec Hlinsko najdeme jen čtyři kilometry jižně od Lipníka nad Bečvou.

Foto: archiv obce Hlinsko

šinu roku téměř bez vody,“ popisuje.

Příběh o tajemné dámě

K hradisku „Nad Zbruzovým“ se váže i příběh tajemné dámy z Hlinska, jejíž pozůstatky z počátku středního eneolitu zde archeologové našli. Poznatky o jejím životě zachycuje výstava v přerovském muzeu. Tato žena se i přes celou řadu vrozených defektů dožila na svou dobu úctyhodného věku čtyřiceti let. Trpěla vzácným Klippel-

-Feilovým syndromem, takže chodila s hlavou nakloněnou na stranu. „Ve své době byla výjimečnou osobností. Byla nesmírně aktivní, pracovitá a z toho důvodu byla také pohřbena v areálu samotného hradiska. Musela tedy představovat jeho elitu. Vzbuzovala obdiv i tím, že se vypořádávala se zdravotními problémy, s nimiž přišla na svět. Díky nálezu kamenného sekeromlatu, jenž je atributem mužského pohřbu, se archeologové domnívají, že byla zapojena

i do tehdejší těžby. Možná prý měla dokonce funkci kněžky,“ popisuje starosta.

Dnes jsou v Hlinsku aktivní především hasiči, stolní tenisté a myslivci. „Velký důraz klademe i na všeobecný rozvoj budoucích sportovních talentů, takže máme i fotbalovou přípravku. Společenský život se odehrává ve víceúčelové budově, která vznikla v bývalé škole. V současnosti slouží jako hospoda, kulturní dům, na školní zahradě se nachází dětské hřiště,“ doplňuje David Linhart. (paš)

V Pavlovicích se do úklidu po hodech zapojí celá obec

Přímo na rozhraní Hané a Valašska najdeme Pavlovice u Přerova. Znamé jsou především setkáním mladých hudebníků. Jde o tradici, která sahá až do roku 1975, kdy se konal první ročník akce a proběhlo souvisle 15 ročníků do roku 1989 a následně byla obnovena tradice tohoto setkání v roce 2004 dodnes už podnázvem Hudební Pavlovice Václava Drábka.

PETRA PÁŠOVÁ

PAVLOVICE U PŘEROVA

Setkání hudebníků je největší společenskou akcí, která se v obci koná. Letos mělo setkání termín 6. června, ale kvůli koronaviru se muselo posunout. „Věková kategorie návštěvníků, která na přehlídku chodí, patří do těch ohrožených, tak jsme akci zrušili. Krajský úřad Olomouckého kraje nám ale dal možnost termín změnit a tak bychom

přehlídku chtěli udělat postupně v několika menších akcích v měsíci srpnu s vyvrcholením v prvním víkendu v září, současně s hodovými oslavami,“ říká starosta obce Vlastimil Bia.

Po hodech všichni uklízí obec

Hody v Pavlovicích jsou čtyřdenní. V pátek bývá obvykle divadlo a setkání u hasičské zbrojnice. Letos by ale měl být cimbál, v sobotu fotbal

a hasičské soutěže, večer hodová zábava, v neděli budíček a slavnostní mše svatá a odpolední zábava. „Čtvrtý den věnujeme úklidu obce. Viděli jsme to na Slovensku, v obci Červeník, když jsme tam byli s Moravskou Veselkou. U nás společnými silami po hodech uklízíme už čtvrtým rokem. Mnoho občanů zůstává doma i v pondělí, takže přijdou pomoci a je to příjemné, atmosféra je uvolněná. Proto jsme pondělí začali dávat do oficiálního programu,“ pokračuje starosta. Slavnost se však letos bude kvůli rekonstrukci Kulturního domu konat za jeho budovou, na venkovní ploše a jevišti.

Oprava Kulturního domu jako zásadní investice

Rekonstrukce Kulturního domu je aktuálně ve své druhé etapě. Ta první loni

Hody v Pavlovicích jsou čtyřdenní. Nechybí folklor, cimbállovka či hodová zábava.

Foto: archiv Pavlovice u Přerova

Setkání hudebníků je v obci největší společenskou akcí.

Foto: archiv Pavlovice u Přerova

budově přinesla nová okna i dveře. Teď se pracuje na novém topném systému. Dosud se topilo uhlím, nově jej nahradí plyn. „Troufám si říct, že jsme byli největším znečišťovatelem v obci. V roce 1994 se u nás dělala plynofikace, v kulturáku ale ne dva roky předtím se totiž udělala nová kotelná. Potýkali jsme se s tím až do loňského roku, a když jsme potřebovali zatopit, tak o tom věděla celá vesnice,“ popisuje starosta. Kulturní dům je ve středu obce a je hojně využíván. Do budoucna by měl sloužit nejen pro kulturní a společenské akce, ale taky jako tělocvična pro základní školu a spolky. „Tato budova byla postavená původně jako stodola k pavlovickému panství rodiny Skenů, někdy na přelomu

19 a 20. století. Pak z ní byla strojní traktorová stanice a v roce 1972 byla dokončená přestavba na kulturní dům. Od té doby se do ní neinvestovalo. Proto jsme se rozhodli, že z ní musíme udělat moderní budovu. Jsme ve druhé etapě, další práce nás čekají,“ říká Vlastimil Bia. Celkové náklady na kompletní rekonstrukci se pohybují okolo pětadvaceti milionů korun. Jak rychle budou práce postupovat, však záleží na tom, jak bude obec úspěšná v získání dotací.

Obec, kde se dobře žije

Aktuálně se v obci buduje nové topení i v mateřské škole, chystá se tam ještě obnova dětského hřiště. Zásadní je ale budování chodníku mezi Pavlovicemi a místní částí Prusinky

v ceně 13,2 milionu korun. „Chodník je dlouhý necelý půl kilometru a je ve složitějším prostředí. Pod větší částí se bude muset udělat opěrná zeď, protože výškový rozdíl mezi komunikací a okolním terénem je až tři metry. Z toho vyplývají technická opatření, která tam musí být. Bude širší a to proto, že vede okolo Domova pro seniory, tak, aby jeho obyvatelé měli bezpečnou cestu,“ vysvětluje pavlovický starosta.

Doplňuje, že v Pavlovicích u Přerova se žije dobře. V obci je mateřská i základní škola, zdravotní středisko s praktickým, zubním i dětským lékařem. „Máme tady obchody, restaurace. V tomto ohledu má obec Pavlovice vše. Ale o všechno se musíme starat,“ doplňuje Vlastimil Bia.

Soběchleby nabízí výhledy, kterými se člověk pokochá

V parném letním počasí jsou Soběchleby na Přerovsku častým cílem návštěv. Tamní koupaliště s čistou vodou totiž může být ideálním plánem, kde se osvěžit. A zájem je velký.

PETRA PÁŠOVÁ

SOBĚCHLEBY

Soběchleby se rozprostírají v Záhorské kotlině, jihovýchodně od Lipníka nad Bečvou. Přestože v obci žije okolo šesti set obyvatel, práce je v ní stále dost. „Je to hektické, staráme se teď hodně o provoz kou-

paliště. Ale práce ve vesnici je hodně, zeleň, chodníky. Teď sice počasí přeje zahrádkářům, ale nám přidává práci. Jeden konec vesnice posečete a na druhém už můžete znova začít,“ směje se starosta Miloslav Jančík.

Co se koupaliště týče, slouží soběchlebským a přesporním už řadu let.

Areál nabízí klid a dva bazény, jeden větší s hloubkou asi metr a půl a druhý menší, určený pro děti. „Snažíme se jej postupně obnovovat, je tam stará technologie z roku 1982. Není to ovšem snadné, protože pozemek areálu není náš, ale Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Snažíme se s úřadem domluvit na převodu, za milion sto padesát tisíc korun. Jsem rád, že řešíme problémy s pozemky, že je přebíráme do vlastnictví obce. Podobně se převedly pozemky pod naší základní školou. Až bude koupaliště

celé naše, mohli bychom dělat údržbu nebo žádat o dotace,“ vysvětluje starosta s tím, že snaží držet kvalitu služeb, aby byla odpovídající potřebám návštěvníkům.

Pohodlné permanentky

„Hodně lidí k nám jezdí z okolí, místní se vydávají spíš jinam. Udělali jsme permanentky a návštěvníci tak mají možnost po celou dobu sezóny využívat koupaliště dle libosti. Dospělí zaplatí 450 korun, děti 250. Přijít a odejít mohou kdy chtějí, třeba v závislosti na počasí,“ míní. Přiznává však, že koupaliště je ztrátové. „Přesto si ale myslím, že rozumnější je otevřít koupaliště než udělat ohňostroj. Pro lidi je to vyžít po dobu alespoň dvou měsíců, a i když to nepřiznají, neotevřít ho by bylo špatně. Je to něco, čím je naše obec zajímavá a když sem někdo přijde, tak se diví, že koupaliště máme,“ přidává.

Folklor i výhledy

Soběchleby jsou bývalou střediskovou obcí, a tak v ní i dnes najdeme všechna důležitá zařízení. „Dominantou obce je kostel

Kostel Nanebevzetí Panny Marie je dominantou obce. Foto: archiv obce Soběchleby

Nanebevzetí Panny Marie. Je tu zdravotní středisko se zubařem a praktickým lékařem, máme mateřskou i základní školu. Obec vlastní a provozuje masnu i restauraci, která vaří zemědělskému družstvu, seniorům ale i ostatním strážníkům. Nechybí ani pošta. Hlavně tady jsou ale krásné výhledy na Hostýnské vrchy,“

upozornil starosta. V obci se snaží i dodržovat tradice, a tak nechybí ani folklor. Zřejmě největší akcí budou v polovině srpna hody. „Máme je třídní, v pátek předhodová zábava, sobota nabídne žehnání nového hasičského vozidla a v neděli bude program s cimbállovkou a dechovkou,“ doplnil Miloslav Jančík. (paš)

Koupaliště nabízí dva bazény, jeden větší s hloubkou asi metr a půl a druhý je určený pro děti.

Foto: Petra Pášová/HN

V Praze se na mě dívali jako na celebritu

Příběh o bolesti, strachu, ale taky naději, pozitivním myšlení a velké touze žít. I tak by se dala velmi stručně popsat životní cesta třiatřicetiletého Jiřího Fojtíka, dnes především studenta Univerzity Palackého v Olomouci. Osudným se mu stalo cvičení nočních střelb na Libavé, kdy jeho bojové vozidlo pěchoty zasáhl střelou z kanónu další vůz a mladý muž utrpěl vážná zranění. Přežil, ale přišel o část ruky a nohy.

PETRA PÁŠOVÁ

OLOMOUC

Jiří Fojtík do Armády České republiky vstoupil před šesti lety. Lákala ho jistota stabilního zaměstnání, díky kterému bude mít šanci vybudovat si záze-
mí, ale taky dobrodružství. „Přestože byly některé věci rutinní, přicházely nové výzvy, které mne bavily a člověk se posouval i v kariéře. Jednoduše to bylo pestré a vzpomínám na to období v dobrém. Na armádu jsem určitě nezanevřel,“ popisuje mladý muž.

Mozek se při velké bolesti umí vypnout

Jsou to čtyři roky zpátky. Přesto si den, kdy se mu život obrátil vzhůru nohama, vybavuje přesně. Z tříčlenné posádky bojového vozidla si odnesl nejhorší zranění. „Byl hezký den, celkem teplo, měl jsem rýmu a na oběd byla čočka. Z toho dne si pa-

matuju všechno, včetně detailů úrazu. Potom, co se to stalo, jsem věděl, že nemůžu vstát, bylo mi jasné, že je něco špatně. Už v tu chvíli byl rozsah poškození velký. Ruka, noha, průstřel žaludku, totálně poškozená slezina, potřhaná střeva, chyběla mi dvě žebra, hromada stře-
pin. Bylo toho moc,“ vypráví. Bolest hned necítil. „Je to autonomní reakce organismu, aby vás ochránil od velkých bolestí. Údajně z nich může člověk i zešílet, proto se mozek umí vypnout. A to se mi stalo. Necítil jsem žádnou bolest ani když mě nesli do sanitky,“ pokračuje.

Je to o hlavě, musíte zapřít a posouvat se

Procitnutí v nemocnici bylo těžké. Přejít ze snů do reality mu trval asi tři dny. „Hlavě chvíli trvá, než se probere,“ vysvětluje Jiří Fojtík. Ze začátku bylo nejdůležitější stabilizovat tělo jako takové, až později začal řešit to,

že chybí ruka nebo noha. „V momentě, kdy jsem byl už v dobrém stavu, tak mi lékaři začali říkat, kde mám nohu a ruku po amputaci ukončenou. Vysvětlovali mi, že existují protézy a že když budu chtít a budu na tom pracovat, že můžu žít kvalitní život, blízký tomu plnohodnotnému. Přemýšlím spíš pozitivně, a tak jsem si řekl, že tu cestu najdu a půjde to,“ popisuje mladík. To, že bude žít jako zdravý člověk si Jiří Fojtík nastavil jako laťku. „Ruka i noha mi zůstala ukončená osm až deset centimetrů za kloubem, oba klouby mám tedy své a to je velké plus. Protéza nohy ale bolela jako čert, noha je citlivá, máte jemnou kůži a cítíte všechno. Pot, horko a bolí vás to. Je to jen o hlavě, musíte se zapřít a posouvat se,“ vzpomíná. „Bolelo to, ale zvyknutí pak bylo mnohem rychlejší. Platí přesně to, jak se říká: těžko na cvičišti, lehký na bojišti. S rukou to tak složité nebylo,“ doplňuje.

Koukali se na mě jako na celebritu

Ve Vojenském rehabilitačním ústavu se zotavoval bez dvou dní jeden rok. Protože hlavní město bylo blízko, čas od času se tam vypravil na výlet. Na zvědavé pohledy si ale musel zvyknout. „Běžně nepotkáte lidi, kteří by chodili s trubkou místo nohy. Pohledy jsem vnímal, většina lidí se podívá, ale

Jiří Fojtík se díky pozitivnímu myšlení raduje z každého dne. V Olomouci studuje vysokou školu a aktivně sportuje. Foto: Petra Pášová/Hanácké noviny

rychle jsem si na to zvyknul. Chápu to a přistupuji k tomu tak, že jsem pro ně něco jako celebrita, jen ať si mě prohlédnou,“ směje se. Po chvíli opět zvažní a říká, že nejdůležitější byla pro něj podpora rodiny, dobrá fyzická kondice a taky silná psychika, která hlavě nedo-

volila nic vzdát. Hodně mu v tom pomohlo i to, že se ještě v nemocnici dozvěděl, že jej přijali na vysokou školu do Olomouce. „Talentovky jsem dělal těsně před úrazem, mřil jsem na rekreologii. Když jsem dozvěděl, že mě přijali, bylo to strašně dojemné a stále to cítím

jako silný moment. Pro mě to v tu chvíli znamenalo zařazení druhé rychlosti, měl jsem další metu. Studovat se zdravými, tak to je výzva, která nejde zahodit,“ míní.

Vím, co je v mém životě důležité

O tom, co se mu přihodilo mluví otevřeně. Na armádu nezanevřel, dokonce mu nabídl i práci. Zda nabídku využije ještě neví. Rozhodnout se chce až potom co dostuduje. „Víte, jsem rád, že jsem to přežil a velmi si toho vážím. Vážím si i toho, že mám protézy a díky nim můžu dělat řadu věcí skoro na sto procent. Vážím si toho, že jsem se mohl vrátit k tomu, co jsem měl rád, a ještě se přidaly nové věci. A to všechno dohromady mne dělá šťastným. Ne všichni to tak mají. Měli bychom si vážít maličkosti, protože až přijde něco takového, co vám změní život, to důležité se teprve ukáže,“ říká. Jeho život neskončil sebelostí, ale díky tvrdé práci a pozitivnímu myšlení se raduje z každého dne, co prožije. A že zážitků má plno. Studuje, aktivně sportuje a se snoubenkou plánují společnou budoucnost. „Už v únoru jsem měl jet jako reprezentant do Thajska na závody, ale kvůli koronaviru se to zrušilo a tak to vypadá na prosinec. Tak trénuji a moc se těším,“ doplňuje s úsměvem.

INZERCE

VEČERNÍ

POHODA U TROJICE

MULTIŽÁNROVÝ HUDEBNÍ FESTIVAL

10. ČERVENCE – 29. SRPNA 2020

VŽDY V PÁTEK A SOBOTU | 18:00-21:00

PROGRAM SRPEN 2020

1. 8.	18:00	NYLON JAIL	rock
sobota	19:30	DIRTY OLD DOG	
7. 8.	18:00	FILIP TAILOR & FRIENDS	pop & rock
pátek	19:30	DAVIDE MATTIOLLI	
8. 8.	18:00	SATURDAY JAM	jazz
sobota	19:30	EVENT JAZZ	
14. 8.	18:00	RICHARD MLYNÁŘ S KAPELOU	pop
pátek	19:30	HONZA MLČOCH S KAPELOU	
15. 8.	18:00	MORAVSKÉ DIVADLO OLOMOUC	muzikál
sobota	19:30	DANIEL KYZLINK TRIO & TAMARA DIKYOVÁ	

21. 8.	18:00	MIRKA MIŠKECHOVÁ / SK	písničkáři
pátek	19:30	PER LÜFTNER & AKORDEON	
22. 8.	18:00	LUKÁŠ MAREČEK	blues
sobota	19:30	BLUESBERG	
28. 8.	18:00	RADIM ČERNÝ	pop & one man show
pátek	19:45	ONDŘEJ RUML	
29. 8.	18:00	KATEŘINA MARIE TICHÁ	folk
sobota	19:30	EPYDEMYE	

OLOMOUC | HORNÍ NÁMĚSTÍ
LETNI.OLOMOUC.EU

ZVE VÁS STATUTÁRNÍ MĚSTO OLOMOUC

Hospodské kvízy pobaví, ale taky prověří znalosti

Pobavit se s přáteli a zapojit mozkové závity. Právě takový je Hospodský kvíz. Na Hané jej nabízí na řadě míst hned několik podniků. Přestože jejich historie v České republice není dlouhá, například na britských ostrovech jde o tradiční zábavu. V Pardubicích se na podzim dokonce chystá Mistrovství České republiky v Hospodském kvízu.

PETRA PÁŠOVÁ

OLOMOUC

Hospodský kvíz se odehrává, jak už sám název napovídá, v hospodě. Účastní se ho týmy hráčů, které v několika kolech odpovídají vždy na jedenáct otázek a jednu bonusovou na závěr. Témata z kultury, sportu, zeměpisu nebo třeba historie se střídají, pravidla ale neumožňují používat internet, kalkulačky, encyklopedie ani slovníky. Hráči mají k ruce pouze tužku, papír a své vědomosti. „Je to zábavný program,

soutěžící odpovídají na otázky v pěti kolech, témata jsou různorodá, na konci je pořadí a vítěz i poražený,“ vysvětluje Daniel Langer, spolujednatel firmy Hospodský kvíz, ale také moderátor kvízových večerů.

Pivo proudem neteče

Kolik se u her vypije pív? Daniel Langer s úsměvem připouští, že zrovna v tomhle je kvíz trochu zavádějící. „Jsou samozřejmě skupinky lidí, kteří konzumují nadprůměrně, ale myslím si, že když se večera někdo účastní dlou-

hodobě, kdy se v drtivé většině kvízy pořádají týdně, tak je i v jeho vlastním zájmu konzumovat pivo standardně. Dlouho jsem nezažil, že by se na kvízu někdo vyloženě opil,“ směje se. Historie Hospodských kvízů v České republice dlouhou tradici nemá, letos slaví sedmý rok. V zahraničí je ale podstatně delší, na britských ostrovech dokonce šedesátiletá. „Náš první kvíz se odehrál v Blansku, kolega a zakladatel viděl tuhle zábavu v Brně, kde ji pod názvem Pub quiz zavedl jeden Nizozemec, znal to ze zahraničí. Chytilo se to, lidí přibývalo a přibývá a teď fungujeme po celé republice,“ vysvětluje Daniel Langer s tím, že hru lidé znají ve všech větších městech, postupně se ale rozšiřuje i do menších míst.

Harry Potter jako speciál

Připravit se ale na soutěžní večer víceméně nelze. Jed-

Na snímku je Daniel Langer, spolujednatel firmy Hospodský kvíz, ale také moderátor kvízových večerů. Foto: archiv Daniela Langera

né téma, které se objevuje v každém klasickém kvízu, jsou aktuální události, v nichž soutěžící odpovídají

na otázky týkající se dění ve světě i u nás za poslední týden. „Nejlepší přípravou je mít různorodý tým, aby každý z hráčů měl znalosti z nějaké oblasti. Určitě je výhodné mít v týmu muže i ženy, starší i mladší, jelikož každý může vědět něco jiného. Zhruba ve dvoutýdenním intervalu pak necháváme naše soutěžící hlasovat o téma na přání na naší FB stránce a výherní téma pak zpracujeme do dalšího kvízu,“ vysvětluje. V Olomouci bývá často plno, jejich účastníci totiž chodí většinou pravidelně. „Ne všude to tak ale je, třeba ve Šternberku se týmy hlásí před každým kvízem a na všechny se tak dostane,“ přidává Daniel Langer s tím, že v oblíbenosti jsou i kvízové speciály. Ty se zaměřují jen na jednu oblast. „Měli jsme večer věnovaný třeba Harrymu Potterovi. Tam pak otázky vyložené cílí na knížky, filmy, herce, něco i k autorce příběhů. O to byl velký zájem,“ říká mladý muž původem z Kroměříže,

který už ale sedmým rokem žije v Olomouci.

Podle Daniela Langera jsou obyvatelé Hané stejně hraví, jako ve zbytku republiky, liší se jen věkem. „Rozdíl je vidět mezi studentskou hospodou a pracujícími čtyřicet a výš, tam bude atmosféra trochu jiná. Cílem soutěže je se pobavit, něco se dozvědět, je to primárně společenské setkání. Jedním kvízovým večerem nic nekončí. Pointa je v tom, že se lidi sejdou a pobaví se. To si myslím, že se děje, ale spoň soudíme podle zpětné vazby, kterou máme. Lidé odchází domů spokojení,“ míní. Kdyby si chtěl někdo zahrát, měl by navštívit stránky Hospodského kvízu, tam najde všechna místa, kde se zábavné večery odehrávají. „Klik na vybranou hospodu jej přesměruje na facebookovou skupinu, které jsou základem každého kvízu. V rámci skupiny pak probíhá přihlašování. Žádné věkové omezení není, jde jen o to se pobavit,“ doplňuje Daniel Langer.

INZERCE

DNY EVROPSKÉHO DĚDICTVÍ

V PROSTĚJOVĚ

5. - 26. ZÁŘÍ 2020

5.9. - Zákoutí kina METRO 70 a jeho zákulisí
Školní ulice (10.00 hod.)

6.9. - Krytem civilní ochrany
na Husově náměstí (10.00 hod.)

12.9. - Výstup na radniční věž – Prostějov z výšky
(13.00, 14.00 hod. věž, 15.00 hod. radnice)

13.9. - Výstup na radniční věž – Prostějov z výšky
(9.00 hod. radnice, 10.00, 11.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00 hod. věž)

13.9. - Národní dům Prostějov – Národní kulturní památka
Vojáčkovo náměstí (13.00 hod.)

19.9. - Tajemná zákoutí kostela Povýšení svatého Kříže
Filipcov nám. (14.00, 15.00 hod.)

19.9. - Výstava starých liturgických oděvů z farnosti Povýšení sv. Kříže
Filipcov náměstí (10.00 - 16.00 hod.)

20.9. - Národní dům Prostějov – Národní kulturní památka
Vojáčkovo náměstí (13.00 hod.)

26.9. - Sladovna Castello, od Bruno Wintera do současnosti
Blahoslavova ulice (14.00 hod.)

INZERCE

MARIE ROTTROVÁ

KONCERT

LADY SOUL

neděle 16. 8. 2020 | od 17.00

v zámecké zahradě Horní Moštěnice

Vstupné: dospělí 400,- Kč, děti 200,- Kč
(v předprodeji: dospělí 300,- Kč, děti 100,- Kč)

Předprodej vstupenek: OÚ Horní Moštěnice - tel.: 581 224 122
V případě nepříznivého počasí bude koncert v kulturním domě.

Historie zemědělství nejen na Hané

6.

V dnešním povídání se dozvíme, jak se rozvíjelo zemědělské družstevnictví nejen na střední Moravě. První družstvo na našem území vzniklo v roce 1847 jako Pražský potravní a spožitelní spolek. Jednalo se o družstvo se smíšenou úvěrovou a obchodní činností. Významnou osobností pro rozvoj nejen družstevnictví na střední Moravě byl Jan Rudolf Demel (1833-1905). Pocházel z Prostějova. Působil jako pedagog, politik a propagátor rolnictva a rolnického školství. Po vysokoškolských studiích nastoupil jako profesor chemie a přírodopisu na německou reálku v Olomouci. Byl zakladatelem Hospodářské jednoty olomoucké. Významně se podílel na rozvoji moravských rolnických záložení. Peníze z těchto záložení posloužily k budování prvních sladoven a cukrovarů. S jeho jménem se pojí vznik Ústřední rolnické záložny v Olomouci nebo stavba Rolnického cukrovaru ve Vrbátkách. Měl velmi bohatou publikační a přednáškovou činnost.

Ovocnářské družstvo

Rozvoj družstevnictví měl ohlas také na Moravě. Na jaře v roce 1909 inicioval ředitel hospodářské školy Lhotský ustanovení Severomoravského ovocnářského družstva. „Tato nová myšlenka svépomoci nenalezla dostatek půdy právě pro svou novotu.“ Byla zde také velká nedůvěra vzhledem k „odstrašujícím příkladům.“ Bylo pořádáno velké množství informačních schůzí, velká propagace v tisku. Ačkoliv se ředitel Lhotský této myšlence velmi věnoval, zdálo se, že se nepodaří žádné družstvo ustanovit.

Toto ovocnářské družstvo bylo ustanoveno 4. září 1910 na Střelnici v Lošticích díky „hloučku“, který byl odhodlán družstvo založit a byl přesvědčený o jeho „výnosnosti“. Severní Morava má tolik ovocných stromů, že svým ovocem, prodávaným cizincům většinou pod cenou,

zaplavuje Prusko. Takto prodávané ovoce pod cenou přináší ztráty, které jdou do statisíců ročně. Účast vzhledem k nepříznivému počasí nebyla velká, ale k ustanovení družstva stačila. Činnost byla zahájena menším prodejem ovoce svých členů. Bylo upsáno celkem 65 podílů po 50 Korunách. To znamenalo počáteční kapitál 3 000 Korun. Díky tomu se tento kapitál mohl prodejem ovoce „aspoň čtyřikrát obrátit“ za rok. Družstvo si pronajalo místnost pro třídní ovoce a uložení „jemnějších druhů“. Veškeré funkce v tomto družstvu byly čestné, takže ze začátku nebyly skoro žádné náklady.

Pro zahájení činnosti tohoto ovocnářského družstva byl velmi příznivý rok vzhledem k tomu, že severní Morava byla jedním z mála regionů, kde se ovoce urodilo. Zatímco překupníci s ovocem

nabízeli za metrický cent ovoce 7-10 Korun, družstvo vykupovalo za 12-15 Korun. Tato příznivá situace byla předpokladem, že se členská základna rozšíří. Očekávalo se, že díky těmto příznivým cenám stoupne zájem o pěstování ovoce.

Organizování odbytu

Rozvoj zemědělského družstevnictví na Moravě v období první republiky dokládají „Práce a pracovní směrnice moravského zemědělského družstevnictví“ z roku 1934. Následně uvádíme několik statí z této publikace, které jsou inspirativní i pro současnost. „Zemědělské družstevnictví svou mravní i hospodářskou organizací služby může zemědělci začít takovou životní úroveň, aby tento mohl plnit pro stát všechny sociální funkce. Tato družstva jsou významným stabilizačním prvkem nejen venkova, ale celé společnosti.“

Rozvoj družstevnictví podpořila zejména krize v roce 1933, kdy byla nadprodukce pšenice i masa. Vlivem velmi špatné situace v celém národním hospodářství došlo k výraznému snížení spotřeby například masa o 5 kg a sádla a slaniny o 1 kg na jednoho obyvatele. Reakcí na tuto situaci bylo, že se odbytu ujaly družstevní organizace. Tento trend byl nejen v bývalém Československu, ale také v dalších zemích Evropy. Ve Švýcarsku profesor Dr. Arnošt Lauer uváděl: „Nelze dosti důrazně vyzvednouti, že myšlenka družstevnictví patří k základním sloupům selského stavu dvacátého století.“ Nevýhodou zemědělství byla roztržitost „statisíců drobných zemědělských podniků, které neměly „organizovanou a regulovanou výrobu a také ne odbyt“, toto bylo hlavní příčinou „ne-

úspěchu při zpeněžování zemědělských artiklů“. Na tento výrazný nedostatek upozorňovala Československá akademie zemědělská, která navrhovala pro rostlinnou výrobu novou organizaci prací, a to v rámci zemědělského plánu následující řešení:

- úpravu odbytu zemědělských výrobků, podloženou úpravou výroby rostlinné, při čemž vliv kolísání sklizní má být zmírněn skladováním zásob;
- stabilizace cen;
- založení živočišnou výrobu především na domácích krmivech, snížit dovoz cizích krmiv, regulovat zahraniční obchod krmivy;
- zvýšit osev náhradních plodin za omezenou plochu obilovin;
- regulaci tukového a mléčného hospodářství;
- úpravou ovocnické a vinařské výroby.

Výše uvedená opatření, dle komise Československé akademie zemědělské, byla cestou k obnovení rentability zemědělské výroby. Bylo navrhováno omezení osevní plochy hlavních obilnin žita, ječmene a ovesa o 200 000 ha a na této ploše pěstovat jeteloviny a jiná objemná krmiva. Toto omezení osevní plochy má být provedeno zákonem, reglementací, přísným předpisem osevu pro každého jednotlivce. Výše uvedené nelze samozřejmě plně přenést do současnosti. Může být však velmi poučné, inspirativní pro současnost. Dovolujeme si připomenout známou pravdu „Kdo se nepoučí z historie, je odsouzen ji opakovat.“

František Muška
Antonín Muška
Anna Mušková

Použitá literatura je k dispozici u autorů.

Na Hané rostou. Pozor na „hořkou“ záměnu

S druhou polovinou léta a začátkem podzimu úzce souvisí oblíbená činnost mnoha Čechů, Hanáky nevyjímaje. Houbaření. Ani při sběru vysokých, nízkých, štíhlých či boubelatých hříbků by však lidé neměli zapomínat na obezřetnost. Stejně jako na pár užitečných pouček.

PETR KOMÁREK

OLOMOUC, ŠTĚPÁNOV

N nejen v Jeseníkách či v Beskydech, ale i na Hané si lze přijít na slušné úlovky pokladů s klobouky. Stačí si zvolit správné roční období. Ideální jsou měsíce srpen a září, tradičně považované za vrchol houbařské sezony. V hojném množství se dají najít hříby borové, smrkové a dubové – označované souhrnně jako „praváci“, bedly nebo také václavky.

Na bedly i do Pomoraví

Houbám se daří ve všech lesních porostech. V jehličnatých lesech se to hemží zejména hříby smrkovými a borovými, případně různými druhy suchohřibů. Ve smíšených a listnatých lesích lze najít širokou paletu holubinek, stejně jako na loukách se tu vyskytuje i bedla vysoká.

„Mezi její pravidelné lokality se řadí například lesy kolem Střene, společně s klouzky sličnými roste také v lese u Králové nedaleko Litovle,“ podotkl amatérský mykolog Stanislav Petřík ze Štěpánova na Olomoucku.

K houbaření se však nehodí lesy zarostlé keří a vysokou trávou. Houby se v ta-

Na okrajích listnatých a smíšených lesů lze nalézt i jedlé suchohříby plstnaté, a to často ve velkém množství. Foto: Petr Komárek/Hanácké noviny

kovém prostředí hledají jen velmi obtížně. Houbařské výpravy by neměly směřovat ani do uměle vysazených lesů či do porostů zasažených těžbou dřeva. Důvodem je nedostatečně vyvinuté či narušené podhoubí.

Komu se nechce do lesa, může zůstat blíž domovu a projít se do parku. Pod zdejšími stromy mohou vyrůstat hříby koloděje. Jsou jedlé, ale pozor, před konzumací se musí dostatečně tepelně upravit.

Je to jedlé, nebo ne?

Některé houby se mohou méně zkušeným houbařům

plést. Jako typický příklad záměny se nabízí jeden z pravých hříbů, chutný hřib smrkový či dubový, a nedělní hřib žlučník. Pro něj se kvůli značně hořké chuti vžil lidové pojmenování „hořčák“.

Pokud nejsou plodnice obou druhů příliš mladé, rozeznávají se podle rourek pod kloboukem. „Dospělé hříby žlučníky je mají výrazně narůžovělé, kdežto u „praváků“ postupně žloutnou až do olivového odstínu,“ objasnil Petřík, který se houbami zabývá již mnoho let. K dalším rozdílům patří oka na nožkách hříbů. U hříbu žlučníku jsou větší a získávají hnědou barvu.

Červi nemusí znamenat pohromu

Někdy se však nedoporučuje jíst ani jedlé houby. Týká se to případů, kdy jsou prolezlé červy. Ti ale nemusí vždy stačit napadnout celou plodnici. Někdy prožerou pouze nohu a klobouk může v době nálezu zůstat nedotčený. V takovém případě není důvod, aby místo hrnce skončil v koši. „Musíme však houby vytáhnout z košíku a ihned je zpracovat. V opačném případě hrozí, že se červi rozlezu-

Jednadvacetiletý amatérský mykolog Stanislav Petřík s plodnicí hříbu žlučníku, lidově nazývaného „hořčák“. Lidé si ho často pletou s „praváky“, jedlý však není. Jeho konzumace naopak může způsobit žaludeční potíže. Foto: Petr Komárek/HN

i do dosud nedotčených částí houby či dokonce napadnou zcela zdravé plodnice, ležící opodál,“ upozornil Stanislav Petřík. Pozor si člověk musí dávat nejen na jedlost a červivost hub, ale i na samotný způsob, jakým je sbírá. Platí zásada, že plodnice se z půdy neodřezávají. Houba se musí opatrně vytáhnout z pomoci kroutivých pohybů do levé i pravé strany. Nůž přichází

ke slovu až po vytáhnutí houby, slouží k ořezání nečistot. Novější nožíky mají i malý štětec, kterým se dá oprášit smetí z klobouku. Nečistoty by houbař neměl jen tak někam pohodit. Musí je zahrabat do díry po houbě, kterou následně zahrne okolní zemínou a listím. Podhoubí tak nevyschne a v budoucnu může nabízet další lákavé úlovky.

Jak o maturite

PETR LINDUŠKA

Přešil za mnó jeden muj dobrý známý a povídá: „Te, poslouché, te se zabýváš tó hanáčtění, ešlepak viš, kde majó robe leléke? Dám tě tře možnost: Za prvni - na hlavě, za drohy pod sokňó, za třeti v podprsence.“ Tož já sice Hanák so, ale toť to slovičko se o nás jakse nepooževalo. Asi proto, že žádná z bab v naše rodině leléke nemá a neměla. Ale náhodó vim, co to lelék je. A tak mo říkám: „No kde be je měle - na hlavě!“

pravdo, skotečně cose omiš hanácke. Leléke só skotečně copánke.“ „Tes meslel, že vim prd?“ zeptal sem se ho. „To mě zkóšiš?“ „Né, já jenom sem narazel v jednym slovníčko na internetě na takovy slovo, tož sem si řekl, ešlepak ho znáš e te.“ A jako střešničko na dorntě na mě vebalel další. Pré „baroša“. Tož - najedno sem si přepadal jak o maturite. Jasny, že vim, co je baroša. „Šeška,“ říkám. „Ja, skotečně!“ Měl hroznó radost, že to take vim a viděl sem, jak stópo o něho v ceně, že znám svó

rodnó řeč. A toť to zkošenost' zažévám často. Jak jezdim po besedách se svéma knížkama, pokaždy, dež je čas na dotaze, setkávám se s tém samém: Jak se hanácke povi říť? Jak se řekne po hanácke sedm? Jak beste přeložel do hanáčtění věto: Bledý svit lunny skryl temný mrak? A podobny. Só to většenó slova a věte, kery tem nehanákum, keři mně je pokládájó, přepadojó hrozně vtipny a srandovni. A já na to decky odpovim správně a ostatni ledi, keři to eště neslešele, se řehcó jak kobele. Občas mě nekdo skotečně dostane nejakém zaročeném vérazem, keré je stoprocentně hanácké a včel se pozná, ešle to doopravde znám nebo se jenom jak Hanák tvárim. Já to samozřemě neohádno, protože to bévá buď slovo z inyho nářeči nebo sice hanácky, ale tak prachstary, že ani muj praděda be ho jož neznal. Ten člověk, keré mě ho předložel, dlóho pátral v univerzitni knihovně, než ho nekde vehrabal a včel ho na mě vítězoslavně vebaf. No a tém, že já sem ho slešel poprvni v ževotě, sem se teda škarově zesměšnil a nemám s hanáčtění nic, ale zhola nic společnyho a měl bech přestat psat a vekládat o nečem, co neznám. Já to bero. Ledi majó skotečně mlovit jenom o tem, o čem cose vijó. Třeba te naše slavy ministryně. Ta Schillerova a Maláčova. To só prototype ledi, keři só skotečni znalci svyho oboro. A tém pádem mužó

klidně a s respektem kafrat do věci, kerém doopravde rozomijó. Třeba do dani, če do duchodové reforme. Je mně neskonaly potěšenim poslouchat, če čist jejich nápade s paušálnima daněma a „ochranó a podporó“ drobných ževnostniku, keři sice só jenom flekama na bělostné čestotě české ekonomike, protože všeci do jednyho kradó a mělo be se jim všekyho obrat, ale na drohó strano só to take ledi a proto je potřeba je vic zainteresovat na tem, abe ti ostatni čestni a spravdeivi měle v duchodě dostatek finančních prostředku a netrpele nózó. Tema čestnéma se zřemě meslijó jejich kolegové z parlamento, če z vláde, a nebo, jak to tak vidim, mně takzvani nepřezpusobivi občani. Tem všeckém je potřeba pomuct a kde na to vzít? No od tech drobných, zléch vežirek, kery majó to drzost, že chcó bet soběstačny a nezávisly na státě a vubec na nikem. Poslouchá se to moc pěkně a já si říkám, co bode, až me všeci paraziti bodem zavřeni a veboheni. Kdo bode potom platit sociálko, duchode a podobny věce? Možná konečně donde na matke s děckama. Co te se majó co doma válet a rodit? Do fabrik s něma a makat a platit! Lébi se vám to? Meslim, že né, tajak mně take né. A tak, dež se vrátim k temo zkóšeni z rodné řeče, já pokaždy vracim smeč tazatelum otázkó: „Vite, jak se po hanácke řekne: Promiňte, mohl byste zopakovat svoji otázku? Dobře jsem vám nerozuměl.“ A pak dodám aji odpověď: „Ě ?“

Malá galérija sloviček

LELÉK

Dneská toť mám pro vás skotečně zajimavy sldavka o koktavost' autorahoto textu. Nende o to říct vám, žeže mám ryrymo a do si kokópit leléke. Lelék, jak si mužete přečíst v hlavnim článku, nosijó hlavně robe a to na hlavě. Dež sem to slovo slešel poprvni a dozvěděl sem se, že to nosijó babe na hlavách, hned sem si představil statnó černoško nekde za Ghane, če z Alžiro, jak nese na hlavě velekánské hrnec s vodó nebo neco podobnyho. Ale z teho so veléčené. Lelék je obečené copánek. Netoším, proč je to zrovna lelék - eště tak colék, to bech vzal. Protože robka, kerá má colék, se celé deň colí. No a ta, kerá nosi leléke - co pak dělá? Lelék je rodo možskyho a jeho lámáni je asi takovy: Lelék, bez leléko, k leléko, pro lelék, leléko!, o leléko, s lelékem. Leléke, bez leléku, k lelékum, pro leléke, leléke!, o lelékách, s lelékama. A to je asi tak všecko, co se s lelékem dá dělat.

LUDRA

Včel toť má jedno slovičko, kery muže zvodit jisty rozpake jak o vás čtenáru, tak e o mě. Chvilo sem se rozměšlel, ešle takovy slovo vubec mám rozebirat. Ale nakonec co? Hanácky je, tož tade ho máte. Ludra. To slovo má vic véznamu. Nekeho napadne levká baba - a má pravdo! Ludra je po našem kurtizána. No a drohyho zas napadne sviňa. Teda né to zviře orčeny k zabijačce, ale sviňa jako darebák. "Te ludro, počké až tě chetno!" křeči se na zloděja, keré nám cose zebrał v autobuso z kapce. Pdobně véznam má ludra aji v té době koronaviruse. Nekeři ledovi básnici poskládale pár veršu o ludře z Čine. A dokonce kdose založel hnoti proti Ludře. Jak slešite, dež si to slovo řeknete nahlas, je to lascivnost' sama. A tak to patří. Proti ludrám se má bojovat. No a me sme začle tém, že si o ni cose povime. Ludra je ženskyho rodo (Pámbuvi proč podle vzoro žena). Skloňoje se takle: Ludra, bez ludre, k ludře, pro ludro, ludro!, o ludře, s ludró. Ludre, bez luder, k ludrám, pro ludre, ludre!, o ludrách, s ludrama. Jož vás vidim, váženi čtenáři, jak króтите očeskama nad tímto článkem a říkajte: "Ten Petr, to je pěkná ludra! Takle psat do tak vážených novin...!" (pl)

Od čeho se Sobáčov menoje Sobáčov

PETR LINDUŠKA
Pověst z knihy Tož tak

Mili zlati, všeci to známé. Só mina, kery vznikle pomenováním čennosti jednotlevých ledi. Tak třeba Kovář, Kréči, Pekař, Horník a ini. Pak take só mina, kery kopirojó ledsky povaha: Skópé, Tvrdóň, Nedozráł a podobně. Mina, kery kdose dostal, dež jedno cose odělal, če neodělal: Skopal, Navrátil, Spáčel, Kotil, Škobrtal a další. No a dež se třeba zešlo vic ledi se sténó vlastnostó nebo čennostó, ale e sténym minem, vznikale podlivá nich e názve osad, dědin a měst. Tak se zrodil Kovářov, Střelece e Vilémov, Bohuslavice a take třeba Veselěčko. O tech všeckých celkem levko poznáme, podle čeho se menojoj, ale pak zasé só dědine, kery majó v názvu neco tajemnyho, co nende jenom tak veluštět. Jednó z tech vesniček je Sobáčov. Neštodoval sem kronike, tož nevim, ešle nekdo přešil na to, od keryho čerta ten název pochází, ale možná, že to, co sem si vemeslel, muže bet e trošinko pravda. A ešle né, co na tem? Šak je to jenom pověst, taková hra na pravdo a fantazijo. Poslouchéte, ešle be to nemuhlo bet takle:

Pár metru - vlastně v časech, o kerých pišo, eště metre nebele, takže rač řekno: Pár stop od formanské ceste na Mlačí stála od nepaměti od Litovle po pravé straně

pravá a nefalšovaná formanská hospoda. Jož tehda se ji říkalo kvule tem pár stopám od ceste Stopka. Ostatně to mino ji vedrželo dovčelko a ani sme nevěděle proč, že ja? No, tož včel to jož vim. No a v té hospodě belo furt plno. Formani se tam nikdá nezapomněle zastavit. Né, že be tam nejak dovijak vaře, če že be točele nejaky extrovni pivo, to zas né, na to bele v krajo ini koffi, ale měle tam neco, na co chlapi decky zaberó. V šenko e v kocheni se otáčele tře mlady děvčeska. Bele to dcerke majitele pantáte Šóstala, váženyho obchodnika z Chodobina. Jedna se menovala Kačenka, drohá Ruženka a ta třeti, némlači Tonička.

Te děvčátka bele jak ružečke. V jednym kose se osmivale a dež ste jich pozorovale, viděle ste, že je práca bavi. Sem tam mrkle na mládence v roho, toť se zazobile na stréca Hoňkovyho, kerymo pak šle z hobe grente, jak dež poká z faje. Bela na ně radost pohledět a take to všeci hosti celó to dobo, co tam vesedávale, dělale. A jim to, mrškám, dělale náramně dobře, šak věděle, že só široko daleko nepěkhěši, ale k jejich cti je potřeba dodat, že teho svyho šarmo veeževale, ale nezneževale. Pantáta bele rád, že maji furt nabitó. Spokojeně

si bró kale, dež si zapalovale veržinsky cigáro - velekó novinko, keró přetahl koktavé Lojza z Amerike, dež se vrátil z nepodařennyho vandro.

No a čem vic děvčata kvetle, tém vic přetahovale chlapce ze širokyho okoli. Není se, meslim, co divit. Šak v té přírodě jož je to tak zařizeny, že žádné zdrave neche zvoztat sám a dež se létko začne zapalovat, je potřeba ho drohém létkem zchladit.

Včel trošinko odbočim. Všimle ste si, že sem jenom tak rychlo přefrnkl okolo mina majitele teho hostince? Bať, nechtěl sem to moc rozmazávat, ale včel vidim, že na mině staryho Šóstala mužo klidně doložet celé ten svuj prvni odstavec. Nomen - omen! Me, co sme s latinó jedna roka, me vim, co to značí! A ve ostatni si to nechte přeložet. Toto bela kabinetni okázka teho, jak mino znamená to, co ten člověk dělá a co má nérač. Nakonec te tře pópata teho bele dukazem. Jak jož sem řekl, pantáta bele občanem váženém, ale málinko horši to měle paňmáma. Bele dobe, že dež se řeklo Slavičková, tak to znělo po chodobinskym panství zrovna jak

ten ptači trelek. Ale jak se pak provdala, nepolepšela si. Ledi ji vubec né ve zlym začale říkat Šóstalka. Tak jak jině říkale Kópilka nebo Zavadička, Filoméne říkale Šóstalka. Ze začátko se dost kvule temo stěkala a doma pak plakala, ale pantáta jo decky chetile, podlachmale a třeba do rána jo otešoval, tož si za čas zvekla a potom ji to jož ani nepřešlo.

Vrátim se k tem děvčátkum. Je vám včel jasny, že dež se rodiči menovale Šóstalovi, mosela bet e Kačenka, e Ruženka a aji ta Tonička prostě a jasné take Šóstalka. A to te klučeska přetahovale jak magnet na ledniče, takže brzo je nestacele ani holke ani pantáta odhánět hrablem. A tak se stalo, dež je jedné májové noce neodehnae, že vsecke dcerke přešle do drohyho stavo. Sela jarniho vánko bela moc velká a přešlo to na vsecke tře skoro naráz. Co včel? Belo z teho doma pozdvížení, pantáta

Šóstal - vlastně nadával - jož so z teho celé popletené, tajak bel e on, ale nic nevenadával. Skázal, abe se puvodci teho naděleni dostavile a nenechale děvčeska v ostodě. Ale chlapcum se ženit nechtělo. Belo to jak dneská - každé si chce hrozně ožet, ale následke at' nese někdo iné. Jož to vepádalo, že bode trojnásobná haňba v rodině, dež paňmáma Filoména dostala spásné nápad. Nahuckala pár formanu, at' pré rozhlásijó stěkala a doma pak plakala, ale pantáta jo decky chetile, podlachmale a třeba do rána jo otešoval, tož si za čas zvekla a potom ji to jož ani nepřešlo.

Meslim, že toto rozhodlo. Ta zpráva se roznesla veece brzo a ženiši si začale podávat o hospode dveře. Holke z teho napřed bele vejukany, ale pak si ovědomile, že tatinke potřebojó, tož nezlobile a čekale na rodičovsky rozhodnoti. Za hospodó bele jož dávno postaveny tře pěknny menši baráčke, každé pro jedno dce-ro, takže to nemělo chebo. Obá staři Šóstali ale bele rozomni. Nechtěle děvčata do ničeho a hlavně do nikeho notit na selo, věděle, že tém be vsecko jenom pokazele, tak chtěle, abe si dcerke vebrale same. Šak belo z čeho. A tož

ja, Kačenka chetla po Tondovi z Bílé Lhote a Ruženka se zakókala do Francka z Hrabí. Jenom Toniče se stěskalo po pravym tatikovi svyho děčka a odolávala jak muhla. A jož měla namále, protože pantáta stanovile datum vseobecne svajbe na jeden deň. A japak be to vepádalo, debe jedna zvoztala na očet?

Osod ale zasáhl v pravé čas. Náhodó přešil do hospode krajánek, kerých tenkrát chodilo po světě dost a dost. Dež ho Tonča oviděle, hned se ji srdičko zatetelelo a v docho si řekla, že be to nemoselo bet marny. A pámbu to zařidil eště tak šekovně! Ten krajánek - pré se menoval Jožo Trtkaj - jak přešil do té hospode, pré se zeptal - SLOVENSKE!!! -- „Nuž počul som, že tuná budete mať naraz niekoľko sobášov?“ Tonička hned podlehla cezimo nářečó a protože Trtkaj bel chlapisko, slovo dalo slovo a roka roko. No, a nakonec, dež se to tak vezme, se ani nemosela moc přemenovávat, že?

A sobáše bele tře a protože každy z tech děvčatek mělo po třech dětičkách (šak to měle v rodo), stála brzo kósek od formanské ceste malá, ale veece milá dědinka, kerá na paměť štastnyho rozhodnoti dostala název Sobášov. No a to Č se říká lepšé, né?

Vyškovský Klebetníček slaví padesáté narozeniny

Hned dvěma způsoby si členové dětského hanáckého folklórního souboru Klebetníček připomněli letošní kulaté jubileum. Vyškovský soubor totiž udržuje hanácké tradice a dává radost už rovných padesát let.

DAGMAR STRYJOVÁ

VYŠKOV

Začátkem prázdnin se v Turistickém a informačním centru ve Vyškově otevřela výstava fotografií, která zajímavou a poutavou formou přiblížila celou padesátiletou uměleckou činnost souboru. Tou druhou byl slavnostní křest knížky „Lidová říka-

dla z Vyškova a Hané,“ jež byla vydána Městským kulturním střediskem ve Vyškově jako poděkování zakladatelce souboru paní Marii Pachtové za její dlouholetou uměleckou činnost. „Jde už o druhou knihu. První, prostřednictvím textu a fotografické instruktáže, pojednávala o tom, jak upéct a připravit slavnostní svatební koláč.

Novou knihu jsme společně plánovali několik let, volba padla na říkadla, básničky a hry, které jsou základním repertoárem dětí v Klebetníčku a které mohou zájemci naživo vidět na mnoha jejich vystoupeních,“ řekl spoluautor publikace Pavel Procházka. Publikace je doplněna černobílými motivy hanácké výšivky ze sto let starého katalogu, které jsou v publikaci zobrazeny také v barevném provedení. Celá knížka je navíc nápaditě a velmi citlivě oživena akvarely mladé malířky Michaely Malcherové. Ta jimi nejen doplnila textovou část knížky, ale zároveň ji tím ztraktivnila i malým čtenářům.

Malý soubor, proto Klebetníček

Klebetníček byl založen v roce 1970 ve Vyškově, u jeho zrodu stály paní učitelky Marie Pachtová a Zdeňka Rotreklová, které do něj soustředily kolem 30 dětí z Vyškova a blízkého okolí. Hned od počátku

Klebetníček se účastnil Mezinárodního armádního folklórního festivalu Rožnovská valaška.

Foto: archiv souboru

“**Klebetníček - ten už znáte! Jsou to děti rozesmáté, které těší tancovat.**

Tož vám dnes ten Klebetníček bujných nožek, švarných líček rozpočítá her svých sled... mládí se vám vrátí zpět!”

Klebetníček byl založen v roce 1970 ve Vyškově, hned od počátku se zaměřoval na lidové zvyky a obyčeje.

Foto: archiv souboru

činnosti se soubor začal zaměřovat na lidové zvyky a obyčeje, které na Hané zanechaly minulé generace, a ty pak dále rozvíjel a obo-

hacoval. „Klebetník je taška k ženskému hanáckému kroji, a protože jsme malý soubor, říkáme si Klebetníček,“ vysvětlila název Marie Pachtová. Členy souboru jsou děti od tří do patnácti let, přičemž průměrný věk je deset let. „Materiál, který zpracováváme, čerpáme z folklórního dědictví nejen z Vyškova, ale celé Hané. Doma jsme sice ve Vyškově, ale přesto často vytáhneme paty i mimo území našeho regionu, a dokonce i do zahraničí,“ pokračovala s tím, že soubor představuje divákům a posluchačům říkadla, dětské hry, písně, tance a výroční zvyky a obyčeje z Hané. „Jejich prostřednictvím jsou pak děti současně vedeny k tomu, aby poznaly lidovou kulturu a porozuměly jí, a především pak k tomu, aby pochopily lidové tradice, které zde za-

nechaly předešlé generace, a aby svou činností jejich odkaz udržovaly dále rozvíjely a předávaly dalším generacím,“ doplnila Marie Pachtová.

Během své mnohaleté pestré umělecké činnosti soubor získal řadu uznání a ocenění. Mezi ty nejceněnější patří Rožnovská valaška, kterou obdržel v roce 1999 na Mezinárodním folklórním festivalu Armády ČR v Rožnově pod Radhoštěm za vítězný pořad „Vrána letí, nemá děti.“ A s velkým zájmem a ohlasem se setkávají vystoupení Klebetníčku také v poslední době. Ať už to bylo v roce 2017 na Adámkových slavnostech v Hlinsku v Čechách, nebo o rok později na festivalu folklórních souborů v Jindřichově Hradci, či v loňském roce v Hluku na Slovensku.

Velký Hanák, hrubčický rodák Jan Kroupa

Hrubčice, vesnice ležící osm kilometrů východně od Prostějova, jsou známé především svým šlechtitelstvím, ale také bohatou historií a dodržováním hanáckých tradic.

HANA BARTKOVÁ

HRUBČICE

Hrubčice svými kroji patří k blátákům, nářečím zase k čuhákům. Z Hrubčic pochází svatební tanec Dudáček od Václava Stavěla Houdka, nádherně vyšívané kroje od Bartoloměje Roubala a příběhy strýčka Dočkalů. Hrubčice se také uvedly 29. června 1893 při předvádění hanácké svatby konané u příležitosti Národopisné, průmyslové a umělecké výstavy v Prostějově. Nevěstou byla Josefa Hlochová z Hrubčic. 22. srpna 1943 se ve zdejšímu parku konala Dožatá s pásmem tanců a scének ze života Hané připravená učitelem Františkem Arnoštem a folkloristy Janem Zbořilem a Františkem Novotným-Smržickým.

Zajímavou osobností zdejšího života byl Jan

Kroupa. Narodil se 17. 8. 1865 v Hrubčicích. Jako člen Moravské besedy inicioval petici za zřízení druhé české univerzity se sídlem na Moravě.

Písmák, kronikář, advokát a velký Hanák

V roce 1888 založil pamětní knihu obce, do ní také pořídil retrospektivní zápisy z minulosti s využitím starých listin a dokumentů. Byl také velkým Hanákem a ctitelem hanáckých tradic. 9. května 1890 absolvoval práva na Právnické fakultě v Praze a měl i „hanáckou promoci“. Jel na ni na povozech se svými přáteli, občany Hrubčic a družičkami v hanáckých krojích z Královských Vinohrad přes Václavské náměstí do Karolina. Akce měla velký ohlas a Pražany doslova uchvátila. Těžce pak nesl „odložení“ hanáckého

kroje, stejně jako zanikání hanáckých zvyků a tradic. Snažil se je také zachytit v pamětní knize Hrubčic.

Společné svačiny a martinská sýpka

Zajímavou tradicí byly společné svačiny. Připravoval je každoročně řezník a hostinský. Chléb na něj dávali sousedé takzvanou pořádkou. Podobná akce se konala při zvyku přijímání za souseda. Uchazeč musel složit bečku piva, chléb a kopu tvarůžků. Potom se všechno zapilo. Tato tradice se konala do sedmdesátých let 19. století. Na svátek svatého Martina se konala martinská sýpka. Každý soused podle počtu dobytka musel odsypat určitý počet mírek žita, aby to vyneslo 25 měřic pastýřovým prasatům, 22 měřic pastýřovým kravám. K tomu 17 měřic pro vartýře, což byl hlídač a obecní strážník. Almuzna se sypala na sv. Josefa a sv. Martina a obnášela 12 mírek rži a 8 žita. Vyměřené dily se uschovaly do obec-

Hrubčičtí Hanáci v blátáckých krojích. Foto: J. R. Bečák: Lidové umění na Hané (1941)

ní komory. Každý naměřil doma o nějakou mírku více a pak se vyměřovalo, jedlo

a pilo. Při sýpce provozovali rozjaření sousedé různé veselé kousky. Napří-

klad o císařských hodech se stínal beran.

Honění krále, ostatky

Na svatodušní svátky pořádala chasa honění krále. Zpravidla se sešla před svatým Duchem a usnesla se na volbě krále. Stal se jím nejzámožnější mladý hoch a každý chasník měl koně půjčeného od hospodáře. Poslední honění krále je doloženo v roce 1862, byl jím Karel Ječmínek z domu čp. 28. V Hrubčicích se slavily také ostatky. Stárci šli sobě vyprosit právo ke starému úřadu. Ten si vyměnil určité množství piva a chasa nastrojila právo. Skládalo se z velké vyřezávané vařečky, kterou se vyplácelo, dále z palaše, na němž byl zavěšený fěrtůšek a šátek. Vrchol tvořil kříž zhotovený ze čtyř dřívek a ozdobený šátečky a věnečkem. S právem se chodilo po vesnici dům od domu. Palaš se pověsil nad stůl. Přitom se tančilo s děvčaty nebo s hospodyní. Bohatá dívka věnovala často chasě i tolar. Na závěr se konaly v hostinci zábavy.

Premiéra na Plumlově s Veronikou Žilkovou

V divadelní otevřené scéně se promění zámek v Plumlově na Prostějovsku. Od 13. do 19. srpna se na tavním nádvoří bude odehrávat exkluzivní česká premiéra ztracené a znovu nalezené komedie Lopeho de Vegy s názvem *Ženy a Sluhové*.

PLUMLOV

Nadčasová hra byla po staletí ztracená v madridské knihovně, než opět spatřila světlo světa. Pro španělské publikum ji objevil v roce 2013 Alejandro García-Reidy a do češtiny pro DILIA přeložil Cyril Navrátil. „Snem každého překladatele krásné literatury je přeložit do češtiny dílo světového klasika. A kdo je lepší než Shakespeareův španělský protějšek Lope de Vega? Veselá a nadčasová komedie o lásce dovolí na chvíli zapomenout na realitu a vrátit se do časů Zlatého věku Španělska,“ vysvětlil Cyril Na-

Zleva Anna Stropnická, Veronika Žilková a Jan Grundman přivezou do Plumlova komedii o lásce a jejích intrikách. Foto: archiv

vrátil, který hru ve verších překládal čtyři roky.

„Kdo zná lásku, žálří, hoří. Samou vášní hradby boří!“

Komedie vypráví o lásce a jejích intrikách, milostných trojúhelnících a zápletkách, které láska přináší. Sestrám Luciana a Violante se dvoří urození nápadníci, ale ony našly zalíbení v jejich služích. Téměř detektivní zámecký příběh zaplétají zaměněné

dopisy, podvodníci a matky. „Prázdniny v pandemické době tráví většina Čechů doma. Divadelním festivalem chceme podpořit dobrou náladu ve společnosti a restartovat společenský a kulturní život v bezpečném open air prostředí,“ řekla organizátorka festivalu Veronika Žilková. „Děkujeme zámku, městu Plumlov i Olomouckému kraji za umožnění zkusit něco nového a podporu hereckého týmu složeného

z herců pražských divadel i plumlovských divadelníků. Část vstupenek věnujeme těm, kterých se izolace v karanténě dotkla nejvíc, seniorům a dětem z okolních dětských domovů,“ dodala Veronika Žilková. V režii Petra Smyczka uvidíte Karla Heřmáňka ml., Annu Stropnickou, Nikol Kouklovou, Jana Grundmana, Martina Mihála, Petra Jeřábka, Ladislavu Jančíkovou Danu Peškovou, Josefa Koudelku a Veronikou Žilkovou. (red)

Ženy a sluhové, jako výjimečná premiéra na Hané

Věčné téma. Láska. „Někdo miluje vás a vy milujete někoho jiného. A když jsou sokové hrabě a jeho sluhové, je to předmět mnoha komických situací,“ popisuje v rozhovoru novou hru *Ženy a Sluhové*, herečka Veronika Žilková.

►Není tak trochu risk dnes organizovat kulturní akci?

Naopak! Lidé jsou stále vystresovaní z hrozby COVIDu a málokdo si dovolí na prázdniny opustit republiku. Týdenní hraní zámecké komedie na nádvoří – bezpečný open airový prostor – by mělo vrátit dobrou náladu a posílit turistický ruch všech, co se rozhodli v okolí Plumlova rekreovat.

►Proč právě Lope de Vega?

V Praze mají Shakespearovské slavnosti. A na Plumlově budeme hrát jeho současníka, který je představitelem Zlatého věku španělské literatury. Je skvělým autorem, a proto i otázkou maturity z literatury.

►Koho uvidíme na scéně?

Mladé herce z pražských divadel i z plumlovského divadelního spolku.

►A vás?

(smích) Já jsem si vybrala malou roli. Zato mně velmi blízkou. Matku posedlou mateřskou ambicí, kterou ničí svého syna.

►Na co nás ještě nalákáte?

Na výjimečnost celorepublikové premiéry. Tato veršovaná hra byla do nedávna po čtyři sta letech nalezena a přeložena Cyrilem Navrátilem. Bude to její první uvedení v češtině. Můžete tak být prvními, kdo na vlastní oči poetickou komedii *Ženy a sluhové* spatří.

►Takže kdy a kde?

Na zámku Plumlov od 13. do 19. srpna. Každý den od 17 h. (red)

Do Mohelnice za folkovou muzikou

Do Mohelnice přijede i kapela Žalman a spol.

Foto: www.zalman.cz

MOHELNICE

Pohodovou náladou a akustickou hudbou ožijí koncem srpna sady v Mohelnici, od 28. do 30. srpna se tam bude konat Mohelnický FolkFest. Ten podle organizátorů naváže na 44. ročník Mohelnického dostavníku, na přehlídce zahraje přes třicet kapel a písničkářů z celé České republiky. „Naším cílem je zachovat dlouholetou tradici festivalu Mohelnický Dostavník, který po čtyřiačtyřiceti ročnících ukončil činnost, a který svým významem zdaleka přesáhl hranice regionu a je již asi třetí desetiletí ceněn jako nejkrásnější festival folk, tramp a country hudby v Česku,“ řekl za pořadatele Jan Štaigl.

Zahraje i Robert Křestán

Během posledního prázdninového víkendu v Mohelnici, na dvou pódii, vystoupí více než 35 hudebních skupin

a písničkářů. „Chybět nebude ani divácké hlasování pro nejlepší kapelu z řad začínajících kapel nebo Open program pro přihlášené kapely do konkurzu,“ pokračoval pořadatel a doplnil, že program chystají dle aktuální situace týkající se možného počtu návštěvníků. „Vystoupí například Robert Křestán s Druhou Trávou, Marien, Žalman a spol, Nezmaři, COP, Pozdní Sběr. Chceme dát také možnost začínajícím mladým kapelám, které už sbírají první ocenění na jiných celostátních soutěžích v Česku, třeba jako jsou mohelníckí Vodníci, Iris & Kross z Prahy, René Matlášek z Ostravy nebo třeba Samuel Rychtář z Brna,“ poznamenal Jan Štaigl. Organizátoři odhadují asi tisícovku návštěvníků, kteří se skládají z různých věkových skupin včetně mladých rodin s dětmi, právě těm pak bude zajištěn dětský koutek a divadlo Loutkadlo. Více informací je uvedeno na www.folk-fest.cz (ank)

Račický zámek využili filmaři, otevřel se opět i turistům

Filmový štáb obsadil v polovině května areál račického zámku. Režisér Filip Renč tam natáčel jeden z osmi dílů nového českého detektivního seriálu, *Hlava Medúzy*. Zámek prochází rekonstrukcí, kvůli zájmu návštěvníků jej majitelé ale v současnosti mimořádně zpřístupnili.

RAČICE - PÍSTOVICE

V místech, kde se s prvními výběžky Dražanské vrchoviny, leží zámek Račice. V minulosti byl střediskem panství, jehož majitelé měli mnohokrát co mluvit do vysoké české i evropské politiky. Zámecký areál byl však od poloviny 20. století veřejnosti zcela nepřístupný. Situace se začala měnit teprve poté, co se jeho novým vlastníkem stala akciová společnost e-Finance Brno, která se jej rozhodla přebudovat na moderní wellness hotel. Letos se mělo s pracemi začít, ale přišla koronavirová krize je zbrzdila. A protože byl o památku zájem, majitelé rekonstrukci odložili a zámek otevřeli veřejnosti. „Většina lidí upustila od letních dovolených v zahraničí a vyhledává zajímavé turistické cíle v tuzemsku, a proto jsme se rozhodli vyjít tomuto trendu vstříc i my. Plánovanou přestavbu o půl roku odložíme a dosud nepřístupné zámecké prostory turistům provizorně otevřeme,“ řekl

zástupce generálního ředitele e-Financí Miroslav Pala.

Ze zámku se stala psychiatrická léčebna

Upozornil i na jedno prvenství, které od letošního roku račický zámek získal. „Po uvolnění přísných vládních nařízení proti šíření Covid-19 u nás v polovině května bylo historicky první filmové natáčení v České republice. Šlo o jeden z osmi dílů nového českého detektivního seriálu režiséra Filipa Renče *Hlava Medúzy*, který by měl přijít na televizní obrazovky na podzim příštího roku,“ pokračoval Miroslav Pala. Připomněl, že na zámku Česká televize natáčela již několikrát. Ve všech případech se však jednalo pouze o malý reportážní vstup nebo jen krátkou epizodní scénu. „Nikdy nešlo o tak velký televizní štáb. Pro potřeby filmařů budova získala podobu psychiatrické léčebny, ve které se odehrával jeden z několika detektivních příběhů, v němž je hlavním hr-

Račický zámek na Vyškovsku obsadili filmaři.

Foto: www.zamekracice.cz

dinou seriálový bratr Jitky Čvančarové - Erik, kterého ztvárnil Karel Heřmánek,“ dodal. Kromě toho se v seriálu objeví i herci Jiří Dvořák, Michal Isteník a Petra Bučková, Jan Vlasák, Igor Bareš, Hana Maciuchová nebo Pavel Kříž.

Poetika kriminálních příběhů 60.let

Název cyklu detektivních příběhů byl zvolen podle prvního dílu seriálu, v němž kriminalisté řeší zmizení vzácného obrazu holandského malíře Petra Paula Rubense. „Co jeden jedovatý had na hlavě medúzy, to jeden příběh, jeden zločin,“ řekl Filip Renč o kombinaci skutečných kriminálních

případů s fantazií scénaristy Petra Hudského. Podle Renče nejde o čistě městské detektivky, ale příběhy, jimiž by rád obnovil poetiku kriminálky šedesátých let. Seriál bude zaplněn mnoha zápletkami a zajímavými lidskými osudy.

Zámek v Račicích – Pístitovicích si můžete prohlédnout o víkendech od 10 do 17 hodin, v týdnu jej lze navštívit na objednávku. Mimo umělecky cenné nádvoří si teď návštěvníci mohou prohlédnout i devět místností prvního poschodí, které byly ponechány ve stavu, v jakém je zanechal předposlední uživatel, jímž byla zvláštní škola, odborné učiliště a dětský domov. (str)

TIME-OUT PETRA KOMÁRKA

Svéráz Stloukal nepřekvapil, problém je jinde

Český hokejový národ probudila v letní přestávce soutěžní aféra s uniklou nahrávkou. Trenér extraligového dorostu Techniky Brno Martin Stloukal na ní promlouvá do duše svým svěřencům. Způsob, jakým proslov pojal, i zvolený slovník rozvířil diskuzi. Diskuze o tom, zda výstup, který se nikdy neměl dostat na veřejnost, byl či nebyl přes čáru.

Martin Stloukal, kterého doteď znali spíše jen hokejoví fajnšmekři, bezesporu patří mezi svérázné trenéry. Svě o tom vědí třeba v Prostějově. Když Jestráby před lety trénoval, pohyboval se na střídačce v saku. Spolu s ním musel oblékat při prvoligových zápasech nosit i celý realizační tým.

Když se Stloukal do Prostějova v roce 2015 vrátil a se slovenskou Skalnicou vyzval Hanáky v přátelském utkání, jeden z fanoušků se na Facebooku pobaveně ptal: „Kde má kvádro?“

O jeho osobité povaze se letos přesvědčili i dorostenci Techniky. „Řekneš fotrovi, získáte si věrnou kartu a budeš bydlet v tvarohárně,“ řekl jednomu z nich v reakci na jeho postavu. „Jestli uvidím pizzu, tak toho hráče nakopnu do p**ele, že vylítne před zimák,“ zakázal mladíkům jíst pochutinu původem z Itálie.

Slova devětačtyřicetiletého kouče překvapila a mnohé pobouřila. Výkonný výkon hokejového svazu jej dokonce vyzval, aby se za své výroky omluvil.

PETR KOMÁREK

OLOMOUC

Vzpomínky na dva evropské šampionáty Radoslavu Látalovi ožily. Na přelomu června a července totiž české zápasy z let 1996 a 2000 reprízovala Česká televize. „Říkala mi to maminka nebo snad dokonce děti. Po večerech se podívám a zavzpomínám si. Po letech od mistrovství je to příjemné zpestření,“ přikývl zkraje léta.

Na obou vrcholných turnajích dostal červenou kartu. V Anglii ve druhé polovině devadesátých let musel z trávníku po druhém žlutém napomenutí v poslední deseti minutě čtvrtfinále s Portugalskem. V závěrečném roce dvacátého století jej pak českým fanouškům dobře známý sudí Collina poslal předčasně do šatny už po vystřídání z lavičky. Za 58 zápasů, které v národním týmu odehrál, to byly Látalovy jediné dvě červené.

Karta z Anglie mrzela víc

„Kdybych byl na místě trenéra, hráči bych vynadal,“ přiznal někdejší záložník o situaci z utkání s Portugalskem, ve kterém Češi nakonec udrželi vedení 1:0 a díky legendárnímu голу Karla Poborského postoupili do medailových bojů. Když si však památný duel zpětně hodnotil, nemohl se nezastavit u německého rozhodčího Kruga. Jeho verdikty měly na vývoj zápasu podstatný vliv.

Muž pocházející z Gelsenkirchenu, kde Látal působil v bundesligovém klubu Schalke 04, nešetřil žlutými kartami. „S odstupem času jsem viděl, že moje první žlutá skoro ani nebyla faul. Hloupá karta. Z vyloučení jsem pak byl velice smutný, bolelo mě to,“ netažil se v současnosti padesátiletý rodák z Němčic nad Hanou na Prostějovsku. Červená proti Portugalsku jej mrzela víc, než karta stejné barvy čtyři roky nato v Nizozemsku. Přišel kvůli ní o pozdější finále s Německem.

Pod sprchy putoval po sklužu, kterým na levé straně hřiště zastavil pronikajícího obránce Dimase. „V tuto chvíli byl podle mého názoru pan Hellmut Krug více než přísný,“ uvedl k zákroku v přímém přenosu tehdejší fotbalový komentátor České televize Pavel Čapek. Látal nechtěl za souboje uhybat, aby zabránil rodící se soupeřově šanci. Obětavost se mu už předtím vyplatila. Dobře načasovaným skluzem v podstatě zahájil akci, na jejímž konci přišla Poborského parádní trefa.

„Na turnaji od nás nikdo nečekal, že bychom mohli postoupit byť jen se skupiny. Běžela 82. minuta a my měli

na dosah semifinále. Už v poločase jsme věděli, že máme několik žlutých karet, ale uhybání ze soubojů by pro soupeře znamenalo uvolnění cesty ke gólu,“ namítl. Do sklužu poblíž postranní čáry šel nejprve s jistotou, že míč má. Vzápětí ale zjistil, že se zmýlil. S nohama sice ještě stačil ucuknout. Bohužel, protihráč už přes něj přepadl. „Nebyla šance to zastavit. Jak přepadl, věděl jsem, že je zle,“ přiznal.

Ukázka, jak je fotbal krásný

Střetnutí s Portugalskem bylo na Euro v Anglii jeho posledním. Předtím absolvoval téměř kompletní minutáž zápasů v základní skupině C proti Německu, Itálii a Rusku. Když české reprezentaci tyto týmy přisoudil los, věděl se spoluhráči, že je čekají těžké překážky. „Na mistrovství jsme jeli jako outsider, ale také jako parta, která nemá co ztratit. Asi bych však lhal, kdybych tvrdil, že po prvním zápase jsme doufali v postup do čtvrtfinále,“ poznamenal Radoslav Látal.

Proti Německu nepodali svěřenci Dušana Uhrina staršího dobrý výkon a prohráli 0:2. Proti dalšímu silnému soupeři Itálii se ale semkli a jejich vyhlídky na postup se vítězstvím 2:1 znovu otevřely. „Pořád to ale bylo těžké. Proti Rusku jsme vedli 2:0 a najednou se zápas úplně obrátil, což pro nás znamenalo konec,“ uvědomoval si tehdejší kraj pětičlenné české zálohy. Národní mužstvo však brankou z 89. minuty zachránil Vladimír Šmicer. Díky remíze 3:3 a příznivé souhře ostatních výsledků šlo dál.

Došlo až do bitvy o zlato, kde v prodloužení smolně podlehl svému skupinovému přemožiteli Německu. „Ukázka toho, jak je fotbal krásný,“ glosoval nynější kouč Sigmy Olomouc. „V semifinále proti Francii jsme měli pět, šest hráčů vykartovaných, místo nich naskočili kluci z naší ligy. Zápas jsme za bezbrankového stavu dotáhli do penalt, které jsme zvládli i s potřebným štěstím. To nám možná chybělo ve finále, nicméně fotbal je nevyzpytatelná hra. Nikdy nevíte, co od ní čekat,“ pokrčil rameny vítěz Poháru UEFA z roku 1997.

Výš radím jen pohár se Schalke

I stříbrná medaile ale znamenala obrovský úspěch, kterým Česká republika překvapila celou evropskou fotbalovou scénu. Vždyť na mistrovství starého kontinentu se její nebo československý výběr probojoval poprvé od roku 1980. „Byl to krásný turnaj. Měli jsme super partu. Příjezd

Radoslav Látal jako trenér fotbalistů Sigmy Olomouc. Dres české reprezentace oblékal do roku 2001, zahrál si za ni na dvou mistrovstvích Evropy. Foto: Jan Tauber/FAČR

do Prahy a oslavy s fanoušky pak byly fantastické,“ usmál se Látal.

Ještě o stupeň výš než stříbrné mistrovství Evropy ovšem ve své kariéře radí trofej s německým Schalke. Ve finále Poháru UEFA nastoupil do obou zápasů a přispěl k porážce Interu Milán. „Stejně jako v Anglii jsme měli výborný kolektiv. Bez velkých hvězd, snad jen s výjimkou mistra světa Olafa Thona,“ vypravil si.

Čtyři roky po stříbrnu na Ostrovech a tři po triumfu v prestižní klubové soutěži si zahrál ještě na jednom Euro. V roce 2000 ale s českou reprezentací v Nizozemsku a Belgii nepostoupil ze skupiny. „Neměli jsme takovou partu jako v Anglii. To jsme se na Euro kvalifikovali po dlouhé době, řada kluků působících v Česku se chtěla ukázat. I lidé do Anglie navzdory velké dálce přijela spousta, byli rádi, že mohli vyjet přímo do dějiště turnaje. Měli velkou touhu nás vidět naživo, o čtyři roky později už to takové nebylo,“ porovnával Látal.

Takové ovlivnění jsme si nepřipouštěli

Na šampionát podle svých slov příliš nevzpomíná. „Odehrál jsem necelý jeden zápas, zranil se a ještě dostal červenou kartu. Když vybojujete úspěch jako v roce 96, rádi zavzpomínáte, v opačném případě se na to snažíte rychle zapomenout,“ nezasťíral.

Pro celek vedený tentokrát Jozefem Chovancem se jako velmi podstatné ukázalo hned úvodní utkání v Amsterdamu proti domácím Nizozemcům. Dlouho to vypadalo na bezbrankovou remízu, v samotném závěru ale holohlavý italský arbitř Pierluigi Collina po přífilmovaném pádu střídajícího Ronalda de Boera v souboji s Jiřím Němcem odpískal penaltu. Tu proměnil druhý ze sourozenců De Boerových Frank, čeští hráči právem cítili křivdu.

„Na rozhodčího byly tlaky, tak velké ovlivnění zápasu jsme si však nepřipouštěli. Byli jsme smutní a trochu rozčarování, že se něco takového

stalo na tak vysoké úrovni,“ svěřil se Látal, Němcův tehdejší spoluhráč v Schalke. „O kontakt v té situaci, za kterou přišla penalta, skoro ani nešlo,“ zdůraznil.

Trpkost porážky šla poté cítit z celého českého mužstva. Proti jedné z hostitelských zemí si přitom nevedlo špatně. „Oranjes“ si za stavu 0:0 pod tlakem vyprodaných tribun počínali nervózně a zkoušeli všechno možné.

Naráželi ale na zodpovědné bránícího soupeře, jenž vyčkával na standardní situaci nebo brejk, z něhož by mohl udeřit. Největší české šance přišly ve druhém poločase, Nizozemce dvakrát spasilá branková konstrukce. „I bod za plichtu proti domácímu by byl zlatý. Cítili jsme křivdu. Za penaltu i za to, co se dělo po ní,“ svěřil se Radoslav Látal.

Červená za nic a proti pravidlům

Sám v sedmdesáté minutě kvůli zraněnému kotníku střídal. Mezi náhradníky ale až do závěrečného hvizdu nevydržel. Chvilí po penaltě reagovala česká lavička na ostrý zákrok Van Brockhorsta na Rosického. Collina, v civilu finanční poradce, k ní přiběhl a pro Látalův nic netasil z kapsy červenou kartu. „Celá lavička jen vylétla a reklamovala faul. Byl jsem zrovna na kraji a vyskočil taky, ani jsem nekřičel. Přesto mě uviděl a vyloučil,“ vrátila se bývalá opora Sigmy k výroku, na který téměř metr devadesát vysoký Ital neměl právo.

Podle tehdy platných pravidel totiž mohl vyloučit pouze hráče na hřišti. Možnost udělit červenou kartu hráči na lavičce obohatila pravidla až o rok později. „Zkoušeli jsme podat odvolání, ovšem zamítli ho. Nikak zbytečné jsme to však netlačili. Přece jen jsem měl pochroumaný kotník a zase tak dobře to se mnou nevypadalo,“ připomněl Radoslav Látal, jenž v hráčské kariéře kromě Olomouce a Schalke 04 prošel také Duklou Praha a Baníkem Ostrava. Rozhodčí Pierluigi Collina mu nicméně – především díky nezaměnitelné své vizáži – utkvěl v paměti.

Sportovec měsíce

Pavel Zifčák

Hostování s vavříny zažil v uplynulé sezoně Pavel Zifčák v Pardubicích. Kmenový hráč Sigmy Olomouc přispěl k postupu východočeského klubu do Fortuna ligy, nejvyšší tuzemské soutěže.

Jednadvacetiletý útočník nastoupil v pardubickém dresu do 29 z 30 zápasů Fortuna: národní ligy.

Kmenový hráč Sigmy Pavel Zifčák pomohl Pardubicím k postupu mezi elitu. Foto: sigmafotbal.cz

Chyběl pouze v červnovém utkání proti Vítkovicím, kdy si odpykával trest v podobě jednozápasové stopky za čtyři žluté karty.

Ve většině duelů Zifčák nechyběl v základní sestavě. V souboji s Vyšehradem, ve kterém si Pardubičtí díky výhře 4:1 zajistili mistrovský titul a posun o úroveň výš, strávil na trávníku 85 minut. Skórovat dokázal během ročníku dvakrát. V listopadu se trefil proti Zbrojovce Brno, v březnu rozhodl o vítězství celku z města perníku nad Vlašimí.

Pavel Zifčák patří k talentům z akademie Sigmy. V sezoně 2018/19 se jako kapitán podílel na úspěšném tažení olomouckého výběru do 19 let prestižní evropskou soutěží UEFA Youth League. Hanáci postoupili přes slovenský Maribor a izraelský Tel-Aviv do osmifinále, kde je vyřadil francouzský velkoklub Olympique Lyon. (kom)